

Milosrčnost in dobrota dobi zmago.

(Posl. Tone Brezovnik.)

Pavlica je bila dobra, priljudna in ljubezniva deklica. Ravno pred nekaj tedni je praznovala svoj dvanajsti rojstni dan in pri tej priložnosti je dobila povabilo od svojih prijateljic, da naj pride k večernej veselici, ki jo napravijo góspice njene starosti. Tega povabila je bila Pavlica zelo vesela užé zavoljo tega, ker jo je njena mati le redko kedaj peljala k večernim veselicam. Takój hiti k materi, prime jo za roko in pravi: „kaj ne, ljuba mati, da smem na veselico, ki jo napravijo moje prijateljice?“ Mati se ji prijazno nasmejejo in rekó: „preljuba moja Pavlica, ker si užé dalj časa tako pridna, da sem popolnoma zadovoljna s teboj, zatorej le idi k svojim prijateljicam, da se malo razveseliš; a da vidiš, kako rada te imam, dobila boš omenjeni večer od mene novo obleko in tudi primeren kinč.“ — „O kako ste mi dobra, preljuba mati!“ reče Pavlica, objame in poljubi mater ter potem veselo otide v svojo sobo.

Omenjena veselica se je imela vršiti v osmih dneh. Željno je pričakovala Pavlica napovedanega večera; vsaka minuta ji je bila dolga ura. In kaj bi ne! saj je bila Pavlica še mlada in vesela deklica in ravno napovedani večer je hotela svoje tovarišice razveseliti z novim plesom.

Minuli so užé trije dnevi, da obišče Pavlico njena dojka, katere užé nekoliko let nij videla. Pavlica je dobro znala, koliko hvaležnosti je dolžna tej ženi, ki je bila zvesta čuvarica njenih otročjih let. Veselo jo objame, pritisne na svoje prsi in naglo poprašuje, kako se godi ujej, njenemu možu, njenjej slepej materi i. t. d. Ta odkritosrčna ljubezen je ubogo dojko tako ganila, da se začne jokati in reče: „kako prijetno je, tako dobre otroke videti. Dà, dà, milostiva góspica, vi ste še zmirom moja preljuba Pavlica!“

V tem zapazi Pavlica, da je obličje njene stare prijateljice od skrbi in žalosti zelo upadlo in obledélo. Rada bi zvedela, kaj je vzrok njenim skrbem, ali uboga Jela je skrbno prikrivala svojo ubožnost.

„Kakor vidim, si zelo žalostna, ljuba Jela; povej mi vendar, kaj je vzrok tvojej bridkosti?“ reče z ljubeznivim glasom Pavlica. — „Nič, prav nič mi nij, preljuba góspica,“ odgovori ji uboga Jela ter se ji prijazno nasmehlja; a videti je bilo, da je ta posiljeni nasmehljaj bridek meč za njeno ranjeno srce. „Ne, ne, ljuba Jela, jaz vidim, da ti zelo trpiš, in ti bi rada prikrila svojo nadlogo meni, ki veš, da te pristrčno ljubim? To nij lepo od tebe!“ To rekši, objame Pavlica staro dojko tako pristrčno, da se ubogej ženi debele solze po licih vderó.

Jela, globoko ganena, ne odgovori ničesar; a toliko bolj si prizadeva Pavlica, da bi zvedela njene težave. In res se uboga Jela nij mogla več dolgo ustavljati ljubeznjivosti dobre góspice. Povedala ji je, da je strašna povodenj pokončala še ta pičli poljski pridelek, od katerega so se ona, njen mož in njena slepa mati komaj živeli, ter so zdaj vsi v najubóžnejšem položji, ne vedoč, od kod bodo za prihodnji dan kruha dobili.

„Ne skrbi me toliko zame,“ reče uboga Jela s solznimi očmi, „ali moja stara mati, moj dobri Davorin, katerega rane, ki jih je dobil v boji za domovino, ne pusté delati, to je jedino, kar mi dela skrbi noč in dan.“

„Ti si vendar malopridna žena,“ reče ji Pavlica prijazno karajoč, „zakaj se nijsi obrnila do mojih ljubih starišev, saj veš, da so ti še vselej pomogli, kadar te je revščina trla in tudi zdaj bi ti ne bili pomoči odrekli.“

„To dobro vem,“ reče Jela, „ali jaz sem od vaših starišev užé toliko dobrot prejela, da se jih ne upam dalje nadlegovati. Storili so mi mnogo več dobrega nego sem zaslužila, in sklenila sem, rajše lakote umreti, nego jih še kake pomoči prositi in jim tako svojo nehvaležnost pokazati.“ — „Nu, pa hočem jaz zate nekoliko storiti; oče mi nikakor tega odrekli ne bodo, ljuba Jela!“ — „Prosim vas, draga góspica, ako me imate rada, ne storite tega. Tudi potem, ko bi oče vašej prošnji ustregli, bi jaz ne bila zadovoljna, ker sem užé preveč dobrot od vaših starišev prejela.“ — „Ali ljuba Jela, ti si mi bila vselej tako dobra! Nu, ker užé tako zahtevaš, nečem nikomur o tem nič povedati, a to mi moraš obljubiti, da jutri o tej uri zopet prideš k meni. Bodi pogumna in ne žaluj preveč o svojej nesreči!“ — S temi besedami se Pavlica loči od svoje nekdanje dojke, ki je bila od ljubezni in milosrčnosti mlade góspice tako ganena, da nij mogla niti besedice dalje izpregovoriti.

Po odhodu uboge Jele je Pavlica začela prevdarjati, kako bi ubogej ženi pomogla, da bi ta pomoč ne prišla naravnost iz rok njenih starišev. „Ako bi se odrekla novej obleki, ki mi jo so mati obljubili, s tem bi lahko posušila solzé uboge Jele,“ misli si Pavlica. „Čisto nova obleka s čípkami in še koraldni kinč — to vse bi pač izneslo kakih dvesto goldinarjev. Dobro, prosila bom mater, da mi dadó rajše denar namesto obleke in jaz bom šla k veselici v priprostej obleki in namesto korald si denem materine lasé okoli vrata. Ali joj! vsa druga dekleta bodo imela novo obleko, vse bodo lepše od mene; smijale se mi bodo v mojej starej, ponošenej obleki. — Ali ti, dobra moja Jela! ti si malo poprej še tako bridko jokala, da mi je hoteló srce razpočiti; tvoje obličje je tako prepadeno in žalosti polno, da te skoraj nijsem poznala več. Nikakor ne morem pripustiti, da bi ti toliko trpela, ki mi si bila zvesta čuvarica mojih otročjih let!“ Tako je govorila gospodična Pavlica sama v sebi ter se borila, da premaga skušnjavo dekliske nečimrnosti. Težka je bila ta borba, a naposled je vendar dobila hvaležnost in otročja ljubezen popolno zmago.

Pavlica hití k materi, razodene ji vso Jelino nesrečo ter jo prosi, naj bi ji mesto obleke in obljubljenega kinča dala rajše dvesto goldinarjev, s katerimi želi svojej nekdanjej dojki, ki je zdaj v velikej revščini in potrebi, nekoliko pomagati. Dobra mati je bila tolike milosrčnosti svoje ljube hčerke živo ganena ter ji rada izpolni njeno blago željo. Koliko veselja je bilo to za nežno góspico! Oklenila se je materi okoli vrata ter jo prísrečno poljubovala, potem je zopet veselo ploskala z rokama, svesta si, da bo nesrečno družino rešila pogina ter jedno preljubo osebo potolažila v njenej največjej potrebi. Pozabila je na obleko in na koraldni kinč, da si je le to nedolžno veselje pridobila.

A mati so se hoteli prepričati, ali je njihova hčerka tudi dovolj stanovita, da pozneje ne bode obžalovala tega, kar je storila danes. Dobro so namreč vedeli, da je mnogo takih ljudi na svetu, ki vse storé, kadar so ganeni; kakor hitro se pa zavedó svojega dejanja, obžalujejo ga in nobene obljube ne izpolnijo. Zatorej so ukazali, da švelja brez hčerkinega znanja izgotoví naročeno obleko s čípkami in kupili so tudi koraldni kinč, — vse tako, kakor je bilo užé poprej namenjeno. Pripravili so tudi staro, ponošeno obleko, ki si jo je Pavlica za

veselični večer namenila. Tako je pretekel dan in treba je bilo iti k počitku. Vso noč nij mogla Pavlica zatisniti očesa, vedno je mislila, kako bode ubogo Jelo iznenadila z denarji in koliko veselja ji bode naredila. Minule so jo tudi skušnjave nečimrnosti in njeno plemenito srce je bilo polno sladkega veselja in miru. Pač je resnica, da tisti, ki svojemu bližnjemu storé kaj dobrega, storé sebi še največ dobrega, ker veselje, katero občutimo takrat, kadar bližnjemu kaj dobrega storimo, mnogo večje je, nego veselje tistih, katerim smo kaj dobrega storili. To je tudi Pavlica živo občutila in z najboljšimi sklepi, da hoče ves čas svojega življenja ostati dobrotljiva in usmiljena do ubogih ljudi, zaspala je naposled v sladkej nadi, da je tudi Bogu dopadljivo njeno denašnje dejanje. Ves čas se ji je sanjalo o njenej ubogej prijateljici Jeli.

Komaj se družega jutra zbudi in obleče, stopi užé dekla v sobo in ji reče: „oh, za božjo voljo, kaj ste vendar storili, da ste se tako lepej obleki odpovedali in to še zavoljo óne stare obnošene obleke! Ali ne veste, da sta dva velika madeža na njej? Zunaj pred vrati stoji švelja z novo, prekrasno obleko v rokah; oh, kako lepo je narejena, gledala bi jo cel dan. Ali ji rečem, da stopi noter?“

„Ne, tega ne smeš storiti, Kática; saj švelja menda vé, da sem se odpovedala novej obleki.“

„To smo ji povedali, ali švelja neče kaj tacega verjeti in prišla je sama, da vam pokaže prelepo obleko ter da sama iz vaših ust sliši vaše povelje!“

„Reci ji, da ostanem pri besedi ter naj skuša obleko kje drugej spečati. Denarje, ki so bili lepej obleki namenjeni, potrebujem za nekaj družega.“

„Ali pomislite, góspica, da bode pri veselici, h katerej ste povabljeni, vse v najlepšej obleki, samo vi bi bila jedina, ki si upa v starem oblačilu v prekrasno okinčano dvorano.“

„Tako sem sklenila in moja mati vse to užé vedó; ne bilo bi lepó od mene, ako bi svojo besedo tako hitro prelomila in tudi materi bi ne bilo to po volji.“

„Motite se, góspica, ako kaj tacega mislite. Jaz sem peljala šveljo poprej k milostivej góspéj, in vaša dobra mati so jo poslali še le k vam. Rekli so, da imate vi popolno svobodo, porabiti denar, ki vam ga so véceraj dali, za obleko ali za kaj družega. — Stopite le noter švelja!“

Pri teh besedah se odpró vrata, švelja stopi v sobo in položí na mizo prekrasno obleko.

„Oh, kako lepa obleka!“ vsklikne Kática z zavidljivimi očmi; „pač srečen, kdor jo sme nositi.“

Pavlica je v velikej zadregi. Dekla in švelja ste jo pregovarjale, naj bi vzela zalo obleko, s katero bo vse očarala na veselični večer. Opominjale ste jo tudi na njene prijateljice, ki bodo gotovo prišle v najlepšem oblačilu. Pavlica je bila komaj trinajst let stara, lahko si tedaj mislite otroci, kako se je mogla boriti, da je njeno dobro srce zmagalo nečimrnost otročjo.

Od matere napeljana poskušnja je bila zeló težavna. Toliko okoliščin, ki so vzbujale njeno poželenje do lepe obleke nij bilo lahko premagati. Ali kaj ne zmore prava, čista ljubezen do bližnjega, posebno kadar je v nesreči? „Obleka je res lepa,“ reče Pavlica ter se ljubeznjivo nasmehne, „pa, ker mi so mati dali na prosto voljo, da smem denarje porabiti, kakor je meni drago, ne bom je kupila. Ne zamerite švelja, da obleke ne vzamem, saj bodete to lepo delo prav lahko kakej drugej gospodični prodali. A ti, Kática, mólči mi

zanaprej o tej stvari, ker nihče ne predrugači mojega sklepa.“ Švelja se posloví ter oíde, rekoč, da ima še pri drugih naročnikih posla. A dekla Kática, vsa zelena od jeze, naznani svojej gospodični, da zunaj pred vrati čaka uboga Jela ter želi ž njo govoriti. „Oh, zakaj mi nijsi tega precej povedala,“ reče Pavlica ter se jezí čez deklo. „Mislila sem, da se ne spodobi pred šveljo“ — izgovarja se dekla. — „Sram te bodi, Kática; ali ne veš, kako je uboga Jela za-me v otročjih letih skrbela? Ona mi je bila varhinja in rejnica, najboljša prijateljica mojih otročjih let; zato jo tudi bolj čislam nego šveljo in ljubša mi je uboga Jela, nego najlepše in najdražje oblačilo. Reci ji zatorej, da naj le noter pride!“

Naglo skoči Pavlica ubogej Jeli naproti. „Ná, vzemi,“ reče ji, „tukaj imaš dvesto goldinarjev, moji so in dovoljeno mi je storiti ž njimi, kar mi je drago. S temi denarji lahko sebi in svojim potrebnega živeža kupiš in si tudi semena za prihodnjo setev preskrbiš. Prosim te tedaj, ljuba Jela, vzemi vsaj to, kar ti tvoja Pavlica daruje!“ — Sirota Jela nij vedela, ali bi vzela ta velikodušni dar od plemenite gospodične ali ne; kakor otrok začne jokati in kakor bi ji sape zmanjkovalo, kliče: „preljuba góspica! nijsem vredna tolikih dobrot, ki mi jih izkazuješ.“

Zdajci se odpró vrata, mati in oče vstopita. Pavlica jima skoči naproti. — „Kaj ne, ljuba mati,“ reče veselo, „da smem te denarje obrniti po svojej volji? Ali glejte, uboga Jela se jih brani in jih neče vzeti!“ Oče in mati to slišavši, objameta svojo ljubo hčerko, poljubita jo ter veselo rečeta: „hvala ti o Bog, da si nama dal tacega otroka! Tako dobra in ljubeznjiva, kakor je zdaj, naj ostane vse svoje življenje!“

Sirota Jela se zdaj ne brani več lepega darú. Veselo vzame denarje iz Pavličinih rok ter prosi Boga, da bi blago dobrotnico blagoslovil in ji stotero povrnil to veliko pripomoč, ki jo je prejela od nje.

Na predvečer omenjene veselice pa je Pavlica našla na mizi v svojej sobi novo, kakor sneg belo obleko s čipkami, lep koraldni kinč in še verižico najlepših biserov. Zraven je ležal od očetove roke pisan listek, na katerem so stale naslednje besede zapisane: „Dovoli mi, Pavlica, da tvoje prelepo dejanje poplačam. Solzé, ki si jih posušila ubogej Jeli, postale so zate biseri. Vendar je vrednost teh biserov manjša, nego-li dobrota in hvaležnost, ki tvojo čisto dušo kinčate. Ostani, draga Pavlica, tudi dalje še veselje in kinč svojih roditeljev!“

Bog vse vidi.

Oče Marko so šli nekega dne s sinom Jarnejčkom na polje. Bilo je v jeseni. Solnce na nebu je še dosti toplo sijalo in gorak veterc je pihal. Med potjo je začelo Jarnejčka žéjati; obrne se k očetu in reče: „oh, oče, žeja me mori! Poglejte kako so polne hruške na tem vrtu. Rad bi jih pokusil.“

Oče: To ti rad verjamem, ali ta vrt nij naš.

Jarnejšek: Jaz lahko preskočim plot!

Oče: A kaj bi rekel gospodar tega vrta?

Jarnejšek: Gotovo ga nij tukaj. Jaz ne vidim nikogar na vrtu?

Oče: Tako ti misliš, ljubi Jarnejšek! Ali ne veš, da je nekdo, ki zmirom in povsod pazi na nas, ter nas kaznuje, kadar kaj tacega storimo, kar je greh. A sadje iz tujega vrta jemati brez dovoljenja, to je tatvina in je greh.